

Nr 29

Utlåtande i anledning av väckta motioner om viss fråga rörande samordningen mellan yrkesskadeförsäkringen och den allmänna sjukförsäkringen.

Andra lagutskottet har till behandling förehåft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 80 i första kammaren av herr *Sundin* samt nr 99 i andra kammaren av herr *Fälldin*.

I motionerna, vilka är likalydande, behandlas det förhållandet, att storleken av den obligatoriska sjukpenning som utgår enligt sjukförsäkringslagen är i avsevärd mån beroende av vederbörandes inkomst av *tjänst*, medan storleken av sjukpenningen enligt yrkesskadeförsäkringslagen är beroende av inkomsten av *förvärvsarbete över huvud taget*. För en person, som har ringa inkomst av tjänst men förhållandevis god inkomst av annat förvärvsarbete, blir följaktligen sjukpenningen enligt sjukförsäkringslagen betydligt lägre än sjukpenningen enligt yrkesskadeförsäkringslagen. De yrkesskadeförsäkrade erhåller för tiden intill nittionde dagen (samordningstiden) sjukhjälp enligt sjukförsäkringslagen. En lantbrukare, som utför skogsarbete såsom anställd under en kortare tid av året och därvid får en yrkesskada, kan därför få betydligt lägre sjukpenning under de första nittio dagarna än han får därefter. Motionärerna anför vidare, att arbetsgivaravgift erlägges till den allmänna sjukförsäkringens försäkring för tilläggssjukpenning, trots att den försäkrade inte alltid blir försäkrad för sådan sjukpenning (något som inträffar om den försäkrade inte har inkomst av anställning som uppgår till 1 800 kr. för år). I motionerna framhålles såsom angeläget att de korttidsanställda arbetstagarna tillförsäkras en tilläggssjukpenning, som svarar mot de avgifter arbetsgivaren erlägger. I motionerna hemställs därför, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att i motionen berörda spörsmål skyndsamt må prövas och att förslag i ärendet snarast må föreläggas riksdagen i enlighet med motionens syfte».

Beträffande de skäl motionärerna åberopat till stöd för sina yrkanden får utskottet, i den mån redogörelse härför inte har lämnats i det föregående eller lämnas i det följande, hänvisa till motionen II: 99.

Något om gällande bestämmelser

De genom motionerna aktualiserade författningsbestämmelserna innehåller i huvudsak följande.

I princip är varje arbetstagare i allmän och enskild tjänst obligatoriskt försäkrad enligt *yrkesskadeförsäkringslagen* för yrkesskada (3 §). Den som drabbas av yrkesskada äger för tid till och med nittionde dagen efter den då skadan inträffade (*samordningstiden*) rätt till sjukhjälp enligt reglerna i *sjukförsäkringslagen* (11 §). För tiden efter samordningstiden utgår förmånerna efter i yrkesskadeförsäkringslagen intagna regler.

Sjukpenning beräknas efter delvis olika grunder i sjukförsäkringslagen och i yrkesskadeförsäkringslagen. *Sjukpenningen enligt sjukförsäkringslagen* uppdelas i grundsjukpenning, för vilken i princip fordras inkomst av *förvärsarbete* om minst 1 200 kr. om året, samt tilläggssjukpenning, vilken kan utgå endast till den som har inkomst av *tjänst*. Tilläggssjukpenningens storlek beror på storleken av inkomsten av tjänst och varierar mellan 1 kr. och 17 kr. Grundsjukpenningens storlek uppgår till 3 kr. Högsta sjukpenning (grundsjukpenning + tilläggssjukpenning) är alltså 20 kr. Vid fastställande av *sjukpenning enligt yrkesskadeförsäkringslagen* är inkomsten av *förvärsarbete* avgörande; det saknar således betydelse om inkomsten härrör från tjänst eller annat *förvärsarbete*. Denna sjukpenning utgår efter i princip samma skalor som sjukpenningen enligt sjukförsäkringslagen. En person, vars hela inkomst av *förvärsarbete* härrör från tjänst, är således i princip försäkrad för samma sjukpenning enligt sjukförsäkringslagen som enligt yrkesskadeförsäkringslagen. Härrör hans inkomst däremot endast till en obetydlig del från tjänst och i övrigt från annat *förvärsarbete*, är hans sjukpenning från yrkesskadeförsäkringen i allmänhet betydligt högre än sjukpenningen från sjukförsäkringen, vilken då ofta inskränker sig till grundsjukpenning. Sjukpenningen blir därför för s. k. blandade inkomsttagare — dvs. personer som har inkomst både av tjänst och av arbete i eget företag — i allmänhet lägre under samordningstiden än därefter. Emellertid finns det möjligheter att undvika denna konsekvens genom att höja sjukförsäkringen genom *frivillig försäkring för sjukpenningtillägg*. Härigenom kan den, vars inkomst helt eller delvis härrör från annat *förvärsarbete* än tjänst, höja denna försäkring, så att sjukpenningen uppgår till samma belopp som om hela hans årsinkomst av *förvärsarbete* härrört från tjänst.

1960 års riksdag

Vid 1960 års riksdag behandlades *motioner* (I:10 och II:15) av samma innebörd som de förevarande. I sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 35 i anledning av motionerna anförde *andra lagutskottet*:

Möjlighet finns för den enskilde att undvika de i motionerna påtalade konsekvenserna av samordningen. Genom frivillig försäkring enligt sjukförsäkringslagen kan nämligen den som har inkomst från annat *förvärs-*

arbete än tjänst höja sin sjukpenningförsäkring så, att sjukpenningen utgår med det belopp den skulle ha utgjort om inkomsten i sin helhet härrört från tjänst. Denna möjlighet har emellertid utnyttjats endast i mindre omfattning. Bl. a. under hänvisning härtill hemställde 1959 års riksdag, att frågan om effektivisering av sjukförsäkringen för företagare måtte göras till föremål för utredning. Därest detta skulle resultera i att inkomst av annat förvärvsarbete kommer att ligga till grund för beräkningen av sjukpenning på samma sätt som inkomst av tjänst, blir syftet med motionerna tillgodosett.

I propositionen nr 75 till årets riksdag rörande folkpensioneringen m. m. har föredragande departementschefen lämnat en redogörelse för pågående och förestående arbete för socialförsäkringens samordning och komplettering. I redogörelsen uttalas i anledning av ovannämnda hemställan från riksdagens sida, att därest företagen blir anslutna till den obligatoriska tilläggssjukpenningförsäkringen, goda förutsättningar synes föreligga för en utveckling därhän, att socialförsäkringen omfattar hela folket. Departementschefen erinrar vidare om att samordnings- och kompletteringsarbetet bedrivs i huvudsak av 1958 års socialförsäkringskommitté och socialförsäkringens administrationsnämnd, vilka arbetar snabbt och effektivt och i samverkan med socialdepartementets rättsavdelning. Enligt hans uppfattning bör därför olika föreliggande utredningsuppgifter upptas till prövning i särskild ordning endast i den mån det visar sig nödvändigt eller fördelaktigt att behandla dem på annat sätt än genom den nu arbetande utredningsapparaten.

Det kan således förutsättas, att den genom motionerna aktualiserade frågan, såvitt gäller tilläggssjukpenningförsäkringen, kommer att prövas i samband med arbetet på socialförsäkringens samordning och komplettering. Med hänsyn härtill finner utskottet någon riksdagens åtgärd i ämnet icke påkallad.

En utförligare redogörelse för departementschefens uttalanden i propositionen nr 75 till 1960 års riksdag återfinnes i andra lagutskottets utlåtande nr 35 år 1960.

Utskottet

Sjukpenning enligt sjukförsäkringslagens obligatoriska försäkring och sjukpenning enligt yrkesskadeförsäkringslagen utgår efter i huvudsak överensstämmande skalar. Emellertid föreligger bl. a. den skillnaden, att sjukpenning enligt sjukförsäkringslagen i avsevärd mån beräknas endast på grundval av den försäkrades inkomst av tjänst, medan sjukpenning enligt yrkesskadeförsäkringslagen grundar sig på inkomsten av förvärvsarbete över huvud taget. Den som har hela sin inkomst från tjänst är således i princip försäkrad för lika stor sjukpenning enligt båda lagarna. Härrör däremot endast en del av inkomsten från tjänst och återstoden från annat

förvärvsarbete, blir i allmänhet sjukpenningen lägre enligt sjukförsäkringslagen än enligt yrkesskadeförsäkringslagen.

Mellan yrkesskadeförsäkringen och sjukförsäkringen råder numera en viss samordning. Denna innebär i huvudsak, att sjukhjälp, bl. a. sjukpenning, till yrkesskadad under de första nittio dagarna skall utgå efter sjukförsäkringslagens regler och icke enligt yrkesskadeförsäkringslagen.

I föreliggande motioner framhålles, att samordningen inte ger rimliga resultat för dem som har mindre del av sin inkomst från tjänst och huvuddelen från annat förvärvsarbete. Såsom exempel nämner motionärerna en småbrukare, vilken utför skogsarbete åt annan. Om han därunder drabbas av yrkesskada, erhåller han under de första nittio dagarna sjukpenning från sjukkassa och därefter från yrkesskadeförsäkringen. Sjukpenningen blir under den första tiden mycket låg; ofta inskränker den sig till tre kronor om dagen, eftersom den försäkrade inte har någon större inkomst av tjänst. Efter de nitio dagarnas utgång blir däremot sjukpenningen i allmänhet högre, när hela inkomsten av förvärvsarbete — alltså även inkomsten av jordbruket — blir av betydelse för sjukpenningens storlek. Motionärerna nämner vidare, att arbetsgivaren i anledning av den tillfälliga anställningen är skyldig att erlagga bidrag till tilläggssjukpenningförsäkringen, ehuru den anställde i många fall — på grund av att hans inkomst av tjänst inte uppgår till 1 800 kr. om året — inte blir delaktig av denna försäkring. Motionerna utmynnar i en begäran om att Kungl. Maj:t skyndsamt måtte pröva förevarande frågor i syfte att tillförsäkra de tillfälligt anställda en sjukpenning, som motsvarar arbetsgivarnas bidrag till försäkringen för tilläggssjukpenning, samt att Kungl. Maj:t snarast måtte förelägga riksdagen förslag i ämnet.

Såsom framgår av den föregående redogörelsen prövades vid fjolårets riksdag motioner med i stort sett samma innehåll som de förevarande. Riksdagen fann därvid, i enlighet med vad andra lagutskottet föreslagit, inte påkallat att vidtaga någon åtgärd i ämnet och hänvisade därvid bl. a. till att 1959 års riksdag gjort framställning om att frågan om en effektivisering av sjukförsäkringen för företagare måtte göras till föremål för utredning. Därest detta skulle resultera i obligatorisk försäkring för tilläggssjukpenning för företagare, skulle syftet med motionerna bli tillgodosett. Vidare erinrade utskottet om att frågan om företagarnas sjukförsäkring ingick i det pågående arbetet på socialförsäkringens samordning och komplettering.

Vad sålunda anfördes i fjol äger enligt utskottets mening alltjämt giltighet. Utskottet vill dessutom nämna, att frågan huruvida den obligatoriska försäkringen för tilläggssjukpenning bör göras tillämplig även på företagare, för närvarande prövas av 1958 års socialförsäkringskommitté samt att kommitén beräknar framlägga förslag i ämnet om någon månad.

Under hänvisning till vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motioner, I: 80 och II: 99, icke måtte för-
anleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 21 mars 1961

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Strand, Nils Elowsson, Axel Svensson,
fru Hamrin-Thorell, herr Birke, fröken Nordström, herr Eric Carlsson och
fru Nilsson; samt

från andra kammaren: herrar Anderson i Sundsvall, Odhe, Wiklund
i Stockholm, Fredriksson, fru Eriksson i Ängelholm*, herrar Björkman,
Gustavsson i Alvesta* och Svensson i Kungälv.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.